

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura w Katowicach

LKA.410.015.06.2023

Pani
Mariola Kubis
Prezes Zarządu
Ośrodka Sportu i Rekreacji Sp. z o.o.
ul. Sportowa 1,
42-290 Blachownia

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

P/23/056 - Zabezpieczenie importu węgla kamiennego w związku z wprowadzeniem embarga na dostawy z Rosji.

I. Dane identyfikacyjne

Jednostka kontrolowana	Ośrodek Sportu i Rekreacji Sp. z o.o., ul. Sportowa 1, 42-290 Blachownia ¹
Kierownik jednostki kontrolowanej	Mariola Kubis, Prezes Zarządu Spółki ² , od 10 sierpnia 2022 r. (akta kontroli str. 4)
Zakres przedmiotowy kontroli	Organizacja procesu sprzedaży węgla osobom fizycznym po preferencyjnej cenie.
Okres objęty kontrolą	Od 24 lutego 2022 r. do dnia zakończenia czynności kontrolnych. Badania kontrolne obejmą również dowody dotyczące działań i zdarzeń zaistniałych przed 24 lutego 2022 r. w przypadkach, gdy miały wpływ na działalność objętą kontrolą.
Podstawa prawna podjęcia kontroli	art. 2 ust. 2 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli ³ .
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Katowicach
Kontrolerzy	1. Tomasz Raszka, doradca ekonomiczny, upoważnienie do kontroli nr LKA/107/2023 z 8 maja 2023 r. 2. Robert Pasek, główny specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LKA/112/2023 z 8 maja 2023 r. (akta kontroli str.1-3)

¹ Dalej: „Spółka” lub „OSiR”.

² Dalej: „Prezes OSiR”.

³ Dz. U. z 2022 r. poz. 623, dalej „ustawa o NIK”.

II. Ocena ogólna⁴ kontrolowanej działalności

OCENA OGÓLNA

Działania podjęte przez Prezesa OSiR w zakresie weryfikacji wniosków o preferencyjny zakup paliwa stałego przyczyniły się do właściwej organizacji procesu sprzedaży węgla w ramach ustawy z 27 października 2022 r. o *zakupie preferencyjnym paliwa stałego dla gospodarstw domowych*⁵ przez Gminę Blachownia.

Stwierdzono trzy przypadki, w których pozytywnie zostały rozpatrzone wnioski o preferencyjny zakup węgla złożone przez osoby, które nie spełniały kryteriów otrzymania dodatku węglowego. Wnioski te nie zostały zweryfikowane w oparciu o kryteria, o których mowa w art. 12 ust. 2 *ustawy o zakupie preferencyjnym węgla*, a ich pozytywna weryfikacja opierała się wyłącznie o złożone oświadczenia o wspólnym zamieszkiwaniu z osobą, która dodatek węglowy otrzymała.

NIK nie stwierdziła jednak aby w przypadkach objętych szczegółową analizą brak wymaganej przepisami weryfikacji skutkowało zakupem węgla na preferencyjnych warunkach, w ilościach przekraczających limity określone w §1 rozporządzenia Ministra Aktywów Państwowych z dnia 2 listopada 2022 r. w *sprawie ilości paliwa stałego dostępnej dla jednego gospodarstwa domowego w ramach zakupu preferencyjnego*⁶.

III. Opis stanu faktycznego

Opis stanu faktycznego

Zarządzeniem Burmistrz Blachowni nr OR.0050.11.2022 z dnia 2 listopada 2022 r., wydanym na podstawie art. 12 ust. 4 z 27 października 2022 r. *ustawy o zakupie preferencyjnym węgla*, Prezes OSiR została upoważniona do prowadzenia postępowań w sprawach dotyczących weryfikacji wniosków o zakup preferencyjny paliwa stałego, składanych przez osoby fizyczne zamieszkałe na terenie Gminy Blachownia w oparciu o przepisy ww. ustawy.

(akta kontroli str. 5)

W okresie objętym kontrolą do OSiR składane były wnioski o zakup węgla wg wzoru opracowanego przez Urząd Miejski w Blachowni⁷ (odrębnie dla okresów od listopada do końca grudnia 2022 r. oraz od 1 stycznia do 30 kwietnia 2023 r.) i udostępnionego na stronie internetowej Urzędu. Wnioski te zawierały wszystkie wymagane elementy określone w art. 10 ust. 1 *ustawy o zakupie preferencyjnym węgla*, tj.: imię i nazwisko wnioskodawcy, adres, pod którym jest prowadzone gospodarstwo domowe, na rzecz którego jest dokonywany zakup preferencyjny, adres poczty elektronicznej lub numer telefonu wnioskodawcy, określenie ilości węgla o zakup której występuje wnioskodawca w ramach zakupu preferencyjnego, informację, czy wnioskodawca dokonał już zakupu preferencyjnego wraz z podaniem ilości węgla nabytego w ramach tego zakupu. Wnioski składane za pośrednictwem ePUAP, jeżeli nie dołączono do nich skanu wniosku wg jednego z ww. wzorów, nie zawierały informacji o ilości wnioskowanego węgla oraz jego sortymentu. Jak wyjaśniła Prezes OSiR, informacje te pozyskiwano od wnioskodawców poprzez kontakt telefoniczny lub za pośrednictwem poczty

⁴ Najwyższa Izba Kontroli formułuje ocenę ogólną jako ocenę pozytywną, ocenę negatywną albo ocenę w formie opisowej.

⁵ Dz. U. z 2022 r. poz. 2236, ze zm., dalej: „ustawa o zakupie preferencyjnym węgla”.

⁶ Dz. U. poz. 2238, ze zm.

⁷ Dalej: „Urząd Miejski”.

elektronicznej. W okresie od listopada 2022 r. do kwietnia 2023 r. złożono ogółem 769 wniosków, z czego 752 zostały pozytywnie zweryfikowane. Weryfikacja polegała na sprawdzeniu uprawnień wnioskującego do dodatku węglowego, o którym mowa w art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 5 sierpnia 2022 r. o *dodatk węglowym*⁸ w oparciu o listę decyzji w sprawie przyznania dodatku węglowego, którą w formie papierowej otrzymano od Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Blachowni⁹. Na wniosku o preferencyjny zakup węgla umieszczano adnotację z numerem decyzji o przyznaniu dodatku węglowego.

(akta kontroli str. 8-12, 15-16)

Dokonując weryfikacji ww. wniosków nie brano pod uwagę danych zgromadzonych w rejestrze PESEL, ani w rejestrze mieszkańców, co przewidywał przepis art. 12 ust. 3 *ustawy o zakupie preferencyjnym węgla*, ponieważ - jak wyjaśniła Prezes OSiR - zgodnie z informacją uzyskaną przez nią od Kierownika MOPS, listy osób, które otrzymały dodatek węglowy, były wcześniej weryfikowane w ww. rejestrach. Jak wyjaśniła dalej, nie wystąpił też przypadek osoby (gospodarstwa domowego), która złożyła wniosek o zakup preferencyjny węgla, a nie otrzymała dodatku węglowego, w związku z czym nie weryfikowano także wniosków pod kątem danych znajdujących się w Centralnej Ewidencji Emisyjności Budynków (stosownie do brzmienia art. 12 ust. 2 *ustawy o zakupie preferencyjnym węgla*), co opisano w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*.

(akta kontroli str. 15, 19)

W okresie objętym kontrolą, wg danych z ewidencji prowadzonej przez OSiR, liczba osób, które nabyły węgiel od Gminy w ramach zakupu preferencyjnego wyniosła 404 i stanowiła 52,5% liczby złożonych wniosków oraz 15,6% liczby beneficjentów dodatku węglowego (wynoszącej – wg danych uzyskanych od MOPS 2 589).

(akta kontroli str. 8, 21)

Jak wyjaśniła Prezes OSiR, regularnie odbierała ona z Urzędu Miejskiego wyciągi bankowe, potwierdzające fakt dokonania przez osoby fizyczne wpłaty na rzecz Gminy należności za zakupiony węgiel, a następnie odnotowywała ten fakt na przygotowanych wcześniej listach wniosków pozytywnie zweryfikowanych. Następnie listy te (zawierające dane odbiorców, ilość węgla, za którą dany odbiorca zapłacił oraz kwotę, sortyment węgla i miejsce na podpis odbiorcy) przesyłała drogą elektroniczną do odpowiednich składów węgla wybranych przez tych odbiorców. Składy na bieżąco uzgadniały dzień i godzinę dostarczenia węgla do odbiorców. Na koniec każdego miesiąca składy przysyłały do Urzędu Miejskiego fakturę z załączoną listą zawierającą podpisy odbiorców.

(akta kontroli str. 16)

W wyniku szczegółowego badania 30 pozytywnie rozpatrzonych i zrealizowanych wniosków o zakup preferencyjny węgla, wybranych według doboru celowego¹⁰ stwierdzono, że:

- w 27 przypadkach wnioskodawcy spełniali warunki uprawniające do dodatku węglowego (otrzymali wcześniej dodatek węglowy, co ustalono w oparciu o decyzję wydaną przez MOPS),
- w trzech przypadkach wnioski o zakup preferencyjny węgla złożone zostały przez osoby, które nie otrzymały dodatku węglowego,

⁸ Dz. U. z 2023 r. poz. 141, ze zm.

⁹ Dalej: „MOPS”.

¹⁰ Do próby dobrano w szczególności pary wniosków, w których podano ten sam adres zamieszkania osoby wnioskującej oraz w których równocześnie podano największą ilość węgla.

- każdemu wnioskodawcy przysługiwało prawo do zakupu określonej ilości węgla w ramach systemu preferencyjnego zakupu węgla, zgodnie z §1 rozporządzenia Ministra Aktywów Państwowych z dnia 2 listopada 2022 r. w sprawie ilości paliwa stałego dostępnej dla jednego gospodarstwa domowego w ramach zakupu preferencyjnego¹¹. W 2022 r. maksymalna ilość węgla wynosiła nie więcej niż 1,5 tony, natomiast w roku 2023 nie więcej niż 3 tony. Należało jednak uwzględnić ilość węgla zakupioną po preferencyjnej cenie w 2022 r., która była odliczana od dostępnej ilości w 2023 r.

(akta kontroli str. 9, 11-12, 19)

W wyniku szczegółowego badania 10 wniosków rozpatrzonych negatywnie, według doboru losowego, stwierdzono, że we wszystkich przypadkach powodem odrzucenia było złożenie przez wnioskodawców oświadczenia o zamówieniu większej ilości węgla po preferencyjnej cenie, niż ta dostępna dla jednego gospodarstwa domowego w ramach systemu preferencyjnego zakupu węgla. Prezes OSiR wyjaśniła, że w momencie składania wniosków informowała wnioskodawców, że takie dane wykluczają możliwość zakupu węgla na preferencyjnych warunkach.

(akta kontroli str. 9-10, 17)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następującą nieprawidłowość:

W trzech przypadkach, w ramach rozpatrywania wniosków o zakup preferencyjny węgla złożonych przez osoby, które nie otrzymały dodatku węglowego, nie dokonano weryfikacji, o której mowa w art. 12 ust. 2 *ustawy o zakupie preferencyjnym węgla*.

Nie stwierdzono jednak aby brak wymaganej przepisami weryfikacji skutkował zakupem węgla na preferencyjnych warunkach, w ilościach przekraczających limity określone w rozporządzeniu Ministra Aktywów Państwowych *w sprawie ilości paliwa stałego dostępnej dla jednego gospodarstwa domowego w ramach zakupu preferencyjnego*.

Zgodnie z brzmieniem ww. przepisu w przypadku gdy wnioskodawcą jest osoba fizyczna w gospodarstwie domowym spełniająca warunki uprawniające do dodatku węglowego, o którym mowa w art. 2 ust. 1 *ustawy o dodatku węglowym*, która nie złożyła wniosku o wypłatę tego dodatku, wójt, burmistrz albo prezydent miasta dokonuje weryfikacji wniosku o zakup w szczególności w zakresie zgłoszenia lub wpisania głównego źródła ogrzewania w centralnej ewidencji emisyjności budynków, o której mowa w art. 27a ust. 1 *ustawy z dnia 21 listopada 2008 r. o wspieraniu termomodernizacji i remontów oraz o centralnej ewidencji emisyjności budynków*¹².

Prezes OSiR wyjaśniła w tej sprawie, że uzyskała oświadczenie od tych wnioskodawców o wspólnym zamieszkiwaniu z osobą, która otrzymała dodatek węglowy i na tej podstawie uznała, że jest to wystarczająca podstawa do zakupu przez to gospodarstwo domowe węgla na preferencyjnych warunkach (oświadczenie takie zostało umieszczone na wnioskach, zweryfikowano też fakt przyznania tym osobom dodatku węglowego).

(akta kontroli str. 9, 11-12, 19, 22-27)

¹¹ Dz. U. poz. 2238, ze zm.

¹² Dz. U. z 2022 r. poz. 438, ze zm.

NIK odnosząc się do powyższych wyjaśnień wskazuje, że przyjęcie oświadczenia nie może być powodem odstąpienia od weryfikacji, która była wymagana przepisami prawa.

IV. Uwagi i wnioski

Uwagi i wnioski

Z uwagi na zmianę uwarunkowań organizacyjnych (zakończenie realizacji zadania i jednokrotny jego charakter) Najwyższa Izba Kontroli nie formułuje uwag ani wniosków.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Zgodnie z art. 54 *ustawy o NIK* kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do Dyrektora Delegatury NIK w Katowicach. Prawo zgłaszania zastrzeżeń, zgodnie z art. 61b ust. 2 *ustawy o NIK*, nie przysługuje do wystąpienia pokontrolnego zmienionego zgodnie z treścią uchwały w sprawie zastrzeżeń.

Katowice, 9 sierpnia 2023 r.

Kontroler nadzorujący
Aleksander Górnjak
główny specjalista kontroli państwowej

Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Katowicach

.....